

POSTANOWIENIE

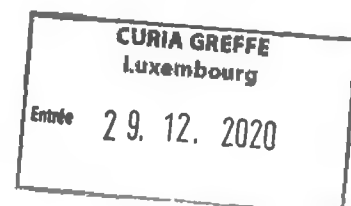
Dnia 10 listopada 2020 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu Wydział XV Cywilny Odwoławczy
w składzie:

Przewodniczący: sędzia Joanna Andrzejak-Kruk

Sędziowie: Agata Szlingiert

(del.) Marcin Walasik (spr.)

po rozpoznaniu w dniu 10 listopada 2020 r. w Poznaniu

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa małoletnich L. J. i J. J. reprezentowanych przez przedstawicielkę
ustawową A. P.

przeciwko W. J.

o alimenty

na skutek apelacji wniesionej przez pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego w Pile

z dnia 11 kwietnia 2019 r.

sygn. akt III RC 362/18

postanawia:

- 1) przedstawić Trybunałowi Sprawiedliwości Unii Europejskiej następujące pytanie
prejudycjalne:

„Czy art. 3 ust. 1 i 2 Protokołu haskiego z dnia 23 listopada 2007 r. o prawie właściwym dla zobowiązań alimentacyjnych, zatwierdzonego w imieniu Wspólnoty Europejskiej, decyzją Rady 2009/941/WE z dnia 30 listopada 2009 r. (Dz.U.UE 2009, L nr 331, s. 17), należy interpretować w ten sposób, że wierzyciel będący dzieckiem może uzyskać nowe miejsce zwykłego pobytu w państwie, w którym został bezprawnie zatrzymany, w przypadku nakazania przez sąd powrotu wierzyciela do państwa, w którym miał zwykły pobyt bezpośrednio przed bezprawnym zatrzymaniem?”;

- 2) zawiesić postępowanie.

Agata Szlingiert

Joanna Andrzejak-Kruk

Marcin Walasik

Uzasadnienie

I. Przedmiot postępowania

1. W dniu 7 listopada 2018 r. przed Sądem Rejonowy w Pile małoletni powodowie L. J. i J. J., przebywający w miejscowości K. w Polsce i reprezentowani przez matkę A. P., wytoczyli przeciwko ojcu W. J., przebywającemu w H. w Wielkiej Brytanii, powództwo o alimenty w kwocie 1200 zł miesięcznie. W piśmie procesowym z 11 lutego 2019 r. pozwany złożył odpowiedź na pozew, w której wdał się w spór i nie podniósł zarzutu braku jurysdykcji krajowej.
2. Sąd Rejonowy w Pile w wyroku z 11 kwietnia 2019 r. wydanym w sprawie III RC 362/18 zasądził od pozwanego na rzecz każdego z powodów świadczenie alimentacyjne wysokości po 1000 zł, łącznie 2000 zł miesięcznie, poczynwszy od 7 listopada 2018 r. oraz oddalił powództwo w pozostałym zakresie i orzekł o kosztach procesu. W wyroku do zobowiązania alimentacyjnego łączącego strony zostały zastosowane przepisy polskiej ustawy z 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. z 2020 r. poz. 1359).
3. Od tego wyroku pozwany wniósł apelację, w której podniósł zarzut błędu w ustaleniach faktycznych polegający na nieuwzględnieniu, że matka powodów została zobowiązana przez sąd do wydania dzieci ojcu w terminie do 26 czerwca 2019 r., co wskazuje na bezzasadność obciążenia pozwanego obowiązkiem alimentacyjnym. Apelacja pozwanego jest przedmiotem rozpoznania przez Sąd Okręgowy w Poznaniu w niniejszej sprawie.

II. Stan faktyczny

4. Powódka urodziła się 10 czerwca 2015 r., a powód urodził się 29 maja 2017 r. Powodowie urodzili się w Wielkiej Brytanii i mają obywatelstwo polskie oraz brytyjskie. Powodowie pochodzą z nieformalnego związku obywateli polskich A. P. oraz W. J. Rodzice powodów poznali się w 2012 r. w Wielkiej Brytanii, gdzie przebywali i pracowali zawodowo.
5. W dniu 25 października 2017 r. powódka wraz z matką przyjechała do Polski na okres do 7 października 2017 r. Powodem przyjazdu był upływ terminu ważności dowodu osobistego matki. W trakcie tego pobytu matka powodów poinformowała pozwanego, że zamierza dłużej zatrzymać się w Polsce, na co pozwany wyraził zgodę. W dniu 7 października 2017 r. A. P. wróciła do Wielkiej Brytanii, skąd w dniu 8 października 2017

r. ponownie wyjechała zabierając ze sobą powoda. Kilka dni potem pozwany został poinformowany, że matka wraz z powodami zamierza na stałe pozostać w Polsce. Pozwany nie wyraził na to zgody.

6. Pozwany na podstawie Konwencji o cywilnych aspektach uprowadzenia dziecka za granicę, zawartej w Hadze w dniu 25 października 1980 r. (Dz.U. z 1998 r. nr 108, poz. 528, zwanej dalej konwencją haską z 1980 r.) złożył do brytyjskiego organu centralnego wniosek o powrót powodów do Wielkiej Brytanii. W dniu 3 stycznia 2018 r. wniosek został przekazany do Sądu Rejonowego w P., który w postanowieniu z 26 lutego 2018 r. wydanym w sprawie III Nsm (...) odmówił nakazania powrotu powodów. Na skutek apelacji pozwanego Sąd Okręgowy w P. w postanowieniu z 24 maja 2019 r. wydanym w sprawie XV Ca (...) zmienił zaskarżone postanowienie i nakazał matce, aby wydała pozwanemu małoletnich powodów w terminie do 26 czerwca 2019 r. Podstawę tego postanowienia stanowiło ustalenie, że powodowie zostali bezprawnie zatrzymani w Polsce i bezpośrednio przed tym zatrzymaniem mieli miejsce zwykłego pobytu w Wielkiej Brytanii, a zarazem brak było poważnego ryzyka, że powrót powodów naraziłby ich na szkodę fizyczną lub psychiczną albo w jakikolwiek inny sposób postawiłby ich w sytuacji nie do zniesienia w rozumieniu art. 13 ust. 1 lit. b konwencji haskiej z 1980 r.
7. Postanowienie Sądu Okręgowego w P. z 24 maja 2019 r. jest prawomocne. Wykonanie tego postanowienia pociągnie za sobą powrót powodów do Wielkiej Brytanii, ponieważ miejsce zwykłego pobytu pozwanego nadal znajduje się w tym państwie.
8. W dniu 11 kwietnia 2019 r. powodowie zamieszkiwali w miejscowości K. wraz z matką w lokalu należącym do jej rodziców. Oprócz rodziców w lokalu tym mieszkał także brat matki oraz małoletnia córka nieżyjącej siostry matki. Powódka w tym czasie uczęszczała do przedszkola. Powód pozostawał pod pieczęcią matki. Ze względu na niedobór odporności znajdował się pod stałą opieką placówek medycznych w W. i w P., w których okresowo był hospitalizowany. Matka korzystała w Polsce ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu sprawowania pieczy nad powodami.
9. Powodowie nie zostali wydani przez matkę w wyznaczonym terminie do 26 czerwca 2019 r. Pozwany złożył wniosek o przymusowe wykonanie postanowienia nakazującego wydanie powodów. Sąd Rejonowy w Pile w postanowieniu z 28 października 2019 r. wydanym w sprawie III Nsm (...) zlecił kuratorowi sądowemu przymusowe odebranie

powodów od matki. Postanowienie to nie zostało wykonane, ponieważ matka ukryła się wraz z powodami. W związku z tym zarządzone zostały poszukiwania powodów przez Policję. Poszukiwania te do tej pory nie przyniosły rezultatu.

III. Prawo Unii Europejskiej

10. Przepis art. 15 rozporządzenia Rady nr 4/2009 z dnia 18 grudnia 2008 r. w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń oraz współpracy w zakresie zobowiązań alimentacyjnych (Dz.U.UE L 2009, nr 7, s. 1, zwanego dalej rozporządzeniem nr 4/2009) stanowi, że prawo właściwe w sprawach zobowiązań alimentacyjnych jest określone zgodnie z Protokołem haskim z 23 listopada 2007 r. o prawie właściwym w sprawach zobowiązań alimentacyjnych (zwanego dalej „Protokołem haskim”) w państwach członkowskich, dla których protokół ten jest wiążący.
11. Protokół haski został zatwierdzony w imieniu Wspólnoty Europejskiej decyzją Rady 2009/941/WE z dnia 30 listopada 2009 r. (Dz.U.UE 2009, L nr 331, s. 17). Zgodnie z art. 1 tego protokołu określa on prawo właściwe dla zobowiązań alimentacyjnych wynikających ze stosunków rodzinnych, pokrewieństwa, małżeństwa lub powinowactwa, w tym zobowiązań alimentacyjnych wobec dziecka niezależnie od stanu cywilnego rodziców. Przepis art. 2 protokołu haskiego stanowi, że jego postanowienia stosuje się niezależnie od tego, czy prawo właściwe jest prawem umawiającego się państwa. Z kolei według art. 3 ust. 1 protokołu haskiego zobowiązania alimentacyjne podlegają prawu państwa, w którym wierzyciel ma miejsce zwykłego pobytu, chyba że protokół stanowi inaczej. Przepis art. 3 ust. 2 protokołu przewiduje natomiast, że przypadku zmiany miejsca zwykłego pobytu wierzyciela stosuje się prawo państwa, w którym wierzyciel ma nowe miejsce zwykłego pobytu, od momentu, w którym nastąpiła ta zmiana.

IV. Prawo polskie

12. Zgodnie z art. 63 ustawy z 4 lutego 2011 r. – Prawo prywatne międzynarodowe (Dz.U. z 2015 r., poz. 1792) prawo właściwe dla zobowiązań alimentacyjnych określa rozporządzenie nr 4/2009.

V. Potrzeba wykładni prawa Unii Europejskiej

13. Przepis art. 3 ust. 1 protokołu haskiego wiąże prawo właściwe dla zobowiązania alimentacyjnego z miejscem zwykłego pobytu wierzyciela. W art. 3 ust. 2 protokołu haskiego przyjęto przy tym zasadę zmienności statutu alimentacyjnego. W świetle tego przepisu prawem właściwym dla zobowiązania alimentacyjnego jest prawo każdorazowego miejsca zwykłego pobytu wierzyciela od momentu, kiedy nastąpiła zmiana tego miejsca.
14. Pojęcie „zwykłego pobytu” ma charakter uniwersalny i jest stosowane także w innych aktach prawa europejskiego oraz międzynarodowego. Pojęcie to stanowi jeden z łączników jurysdykcji w sprawach dotyczących zobowiązań alimentacyjnych (art. 3 rozporządzenia nr 4/2009) oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej (art. 8 rozporządzenia Rady (WE) nr 2201/2003 z dnia 27 listopada 2003 r. dotyczące jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej, uchylające rozporządzenie (WE) nr 1347/2000, zwanego dalej rozporządzeniem nr 2201/2003). Przepisy konwencji haskiej z 1980 r. i rozporządzenia nr 2201/2003 za pomocą pojęcia „zwykłego pobytu” określają również sytuację prawną dziecka bezprawnie uprowadzonego albo zatrzymanego. Względy te przemawiają za jednolitą interpretacją tego pojęcia we wszystkich regulacjach prawa europejskiego i międzynarodowego.
15. W rozpoznawanej sprawie wierzyciele alimentacyjni są osobami małoletnimi. Pojęcie miejsca zwykłego pobytu małoletnich dzieci było wielokrotnie przedmiotem wyjaśnień Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej. W orzecznictwie z tego zakresu wskazano, że miejsce zwykłego pobytu znajduje się tam, gdzie dziecko wykazuje pewną integrację ze środowiskiem społecznym i rodzinnym, o czym w szczególności świadczą trwałość, regularność, warunki oraz motywy pobytu i przenosin rodziny do danego państwa członkowskiego, obywatelstwo dziecka, miejsce i warunki uczęszczania do szkoły, znajomość języków, a także więzi rodzinne i społeczne dziecka w tym państwie członkowskim (wyroki z 2 kwietnia 2009 r., C-523/17 i z 22 grudnia 2010 r., C-497/10). Miejsce zwykłego pobytu dziecka należy wobec tego odnosić do miejsca, w którym faktycznie znajduje się jego centrum życiowe (wyrok z 28 czerwca 2018 r., C-512/17).
16. W świetle przedstawionego orzecznictwa pojęcie zwykłego pobytu odzwierciedla w istocie kwestię faktyczną (wyroki z 8 czerwca 2017 r., C-111/17, pkt 51 i z 10 kwietnia 2018 r., C-85/18, pkt 49). W związku z tym zmiana miejsca zwykłego pobytu, która w

światle art. 3 ust. 2 protokołu haskiego uzasadnia stosowanie prawa państwa tego pobytu jako właściwego dla zobowiązania alimentacyjnego, może nastąpić skutek zmiany okoliczności faktycznych w sposób wskazujący na to, że przebywanie wierzyciela w nowym państwie osiągnęło stopień stabilności charakterystyczny dla zwykłego pobytu. Na tym tle powstaje pytanie, czy tego rodzaju stabilizacja sytuacji życiowej może nastąpić także wtedy, gdy wierzyciel będący dzieckiem został bezprawnie zatrzymany w nowym państwie, a zarazem rodzic, który dokonał zatrzymania, odmawia wykonania orzeczenia sądu nakazującego powrót dziecka do państwa, w którym miało zwykły pobyt bezpośrednio przed bezprawnym zatrzymaniem.

17. Przedstawioną wątpliwość można rozstrzygnąć mając na uwadze, że ustalenie miejsca zwykłego pobytu stanowi kwestię czysto faktyczną. Przy takim podejściu okoliczność, że dziecko zostało bezprawnie zatrzymane nie powinna wpływać na możliwość uzyskania przez nie nowego miejsca zwykłego pobytu w państwie zatrzymania. Zależy to bowiem wyłącznie od oceny, czy faktycznie do tego państwa zostało przeniesione centrum życiowe dziecka. Nie jest wobec tego wykluczone, że także w następstwie bezprawnego uprowadzenia państwo, do którego nastąpiło uprowadzenie, stanie się miejscem zwykłego pobytu dziecka (wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 1 lipca 2010 r., C-211/10, pkt 41 i 44). Podobne stanowisko można spotkać również w orzecznictwie niektórych sądów krajowych (porównaj wyrok austriackiego Sądu Najwyższego z dnia 27 czerwca 2013 r., 1Ob 91/13h i wyrok polskiego Sądu Najwyższego z 31 sierpnia 2017 r., V CSK 303/17). Możliwość taka wynika także z art. 10 rozporządzenia nr 2201/2003, który wprost wskazuje, że w przypadku bezprawnego uprowadzenia lub zatrzymania dziecka inne państwo członkowskie może stać się miejscem zwykłego pobytu dziecka.
18. Orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej może jednak uzasadniać także odmienne rozstrzygnięcie tego problemu. W świetle tego orzecznictwa przy ustalaniu miejsca zwykłego pobytu dziecka istotne znaczenie faktyczne mają także orzeczenia sądów, które określają, w jakim państwie dziecko powinno przebywać. Przyjęto w związku z tym, że przy badaniu miejsca zwykłego pobytu w państwie zatrzymania w żadnym przypadku nie może być wzięty pod uwagę czas, który upłynął od wydania orzeczenia ustalającego miejsce pobytu dziecka w państwie pochodzenia (wyrok z 9 października 2014 r., C-376/14, pkt 56). Podobnie można również rozumieć stanowisko, zgodnie z którym w sytuacji, gdy dziecko, które miało miejsce zwykłego

pobytu w państwie członkowskim, zostało bezprawnie przewiezione przez jednego z rodziców do innego państwa członkowskiego, sądy tego innego państwa członkowskiego nie mają jurysdykcji także do rozpoznania sprawy dotyczącej ustalenia świadczenia alimentacyjnego na to dziecko, w braku jakichkolwiek informacji na temat przyzwolenia drugiego rodzica na wywiezienie dziecka lub na temat niezłożenia wniosku o powrót (postanowienie z 10 kwietnia 2018 r., C-85/18, pkt 57). Przepis art. 3 lit. b rozporządzenia nr 4/2009 przewiduje bowiem, że jurysdykcja w takiej sprawie powinna przysługiwać także sądom miejsca zwykłego pobytu wierzyciela.

19. Rozporządzenie nr 4/2009 oraz protokół haski regulują jurysdykcję i prawo właściwe jedynie w sprawach dotyczących zobowiązań alimentacyjnych. Oba te akty prawne w odróżnieniu od rozporządzenia nr 2201/2003 nie zawierają odrębnych regulacji określających związku miejsca zwykłego pobytu z jurysdykcją sądów w przypadku, gdy wierzyciel jest dzieckiem i został bezprawnie zatrzymany w innym państwie członkowskim. Może to uzasadniać wniosek, że na gruncie art. 3 ust. 2 protokołu haskiego bezprawność zatrzymania nie ma żadnego wpływu na uzyskanie przez dziecko miejsca zwykłego pobytu w państwie zatrzymania, w wyniku czego wskutek tej zmiany prawo tego państwa jako prawo nowego miejsca zwykłego pobytu może stać się właściwe dla zobowiązania alimentacyjnego, od momentu, w którym nastąpiła ta zmiana. Przy określaniu prawa właściwego dla zobowiązań alimentacyjnych nie przewidziano bowiem bezpośredniej ani pośredniej podstawy pozwalającej na pominięcie skutków zmiany stanu faktycznego w zakresie miejsca zwykłego pobytu dziecka w sytuacji, gdy przyczyną tej zmiany jest jego bezprawne zatrzymanie. Inaczej można to oceniać jedynie w przypadku, gdy miejsce zwykłego pobytu stanowi łącznik jurysdykcji sądu w sprawie dotyczącej zobowiązań alimentacyjnych. W myśl bowiem art. 9 lit d rozporządzenia nr 4/2009 jurysdykcja w takiej sprawie przysługuje także sądowi, który jest właściwy do prowadzenia postępowania dotyczącego odpowiedzialności rodzicielskiej w przypadku gdy sprawa dotycząca zobowiązań alimentacyjnych jest związana z tym postępowaniem. Otwiera to drogę do posilkowego stosowania w tym zakresie art. 10 rozporządzenia nr 2201/2003, który zapewnia utrzymanie jurysdykcji sądów państwa, w którym dziecko miało zwykły pobyt bezpośrednio przed bezprawnym uprowadzeniem lub zatrzymaniem (w tym kierunku wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 10 kwietnia 2018 r., C-85/18, pkt 55). Posłużenie się podobną analogią nie jest jednak możliwe, jeżeli stwierdzenie, gdzie znajduje się miejsce zwykłego pobytu, nie ma na celu określenia

jurysdykcji sądu przewidzianej w art. 3 rozporządzenia nr 4/2009, lecz zgodnie z art. 3 protokołu haskiego służy wyłącznie ustaleniu prawa właściwego dla zobowiązania alimentacyjnego.

20. Przy interpretacji pojęcia miejsca zwykłego pobytu trzeba jednak mieć na uwadze także cele, dla których została przyjęta konwencja haska z 1980 r. W świetle preambuły konwencja ta ma na celu ochronę dziecka na płaszczyźnie międzynarodowej przed szkodliwymi skutkami, wynikającymi z bezprawnego uprowadzenia go lub zatrzymania, oraz ustalenie zasad postępowania w celu zagwarantowania niezwłocznego powrotu dziecka do państwa jego zwykłego pobytu. Potwierdzeniem tego jest art. 1 lit. a konwencji haskiej z 1980 r., który stanowi, że jej przedmiotem jest zapewnienie niezwłocznego powrotu dzieci bezprawnie uprowadzonych lub zatrzymanych w jednym z umawiających się państw. Rozwiązania przyjęte w tej mierze służą zapewnieniu i utrzymaniu integracji dziecka ze środowiskiem rodzinnym i społecznym, w którym znajdowało się bezpośrednio przed bezprawnym uprowadzeniem albo zatrzymaniem. Cel ten podlega ochronie także w przestrzeni prawa europejskiego. Wskazuje na to motyw 17 do rozporządzenia nr 2201/2003, który stanowi, że w przypadkach bezprawnego zabrania lub zatrzymania dziecka, powrót dziecka powinien nastąpić bezzwłocznie.
21. Mając na uwadze cel konwencji haskiej z 1980 r., można przyjąć, że stan faktyczny, który powstał wskutek bezprawnego zatrzymania a następnie niewykonania orzeczenia sądu nakazującego powrót dziecka, nie powinien prowadzić do ukształtowania się nowego miejsca zwykłego pobytu w państwie zatrzymania, a tym samym do zmiany na podstawie art. 3 ust. 2 protokołu haskiego prawa właściwego dla zobowiązania alimentacyjnego. Przekreślałoby to cel konwencji haskiej z 1980 r., jakim jest szybka reakcja na bezprawną ingerencję w sytuację życiową dziecka, która powinna zapobiegać zerwaniu więzi z dotychczasowym miejscem zwykłego pobytu i nawiązaniu stosunków w państwie zatrzymania. Zmiana prawa właściwego ze względu na uzyskanie nowego miejsca zwykłego pobytu w państwie zatrzymania w przypadku, gdy nie zostało wykonane orzeczenie nakazujące powrót dziecka, byłaby natomiast niczym innym jak potwierdzeniem integracji dziecka ze środowiskiem w tym państwie i z jego przestrzenią prawną, co z kolei prowadziłoby do pośredniego usankcjonowania bezprawnego stanu braku powrotu do państwa pochodzenia. W celu niedopuszczenia do powstania takich skutków, można przyjąć, że okoliczność nakazania przez sąd powrotu dziecka jest tego rodzaju elementem stanu faktycznego, który świadczy, że pobyt dziecka w państwie

zatrzymania ma charakter wyłącznie przejściowy, a w konsekwencji ze względu na cechę tymczasowości nie może być uważany za pobyt zwykły. Uzasadniałoby to wniosek, że w razie nakazania przez sąd powrotu dziecka do państwa, w którym miało zwykły pobyt bezpośrednio przed bezprawnym zatrzymaniem, pobyt dziecka w państwie zatrzymania nie prowadzi na podstawie art. 3 ust. 2 protokołu haskiego do zmiany prawa właściwego dla zobowiązania alimentacyjnego.

VI. Niezbędność wykładni dla wydania orzeczenia

22. W sprawie będącej przedmiotem rozpoznania sądom polskim przysługuje jurysdykcja na podstawie art. 5 rozporządzenia nr 4/2009 r. Pozwany wdał się bowiem w spór poprzez złożenie odpowiedzi na pozew, w której nie podniósł zarzutu braku jurysdykcji.
23. Dla rozstrzygnięcia sprawy konieczne jest ustalenie prawa właściwego dla zobowiązania alimentacyjnego łączącego strony. Sąd Rejonowy w Pile w wyroku z 11 kwietnia 2019 r. zastosował w tej mierze prawo polskie. Zastosowanie tego prawa jest możliwe wyłącznie przy założeniu, że powodowie mimo bezprawnego zatrzymania i wydania orzeczenia pociągającego za sobą ich powrót do Wielkiej Brytanii uzyskali miejsce zwykłego pobytu w Polsce, ze względu na ich integrację z tutejszym środowiskiem społecznym i rodzinnym po przyjeździe w 2017 r., co uzasadnia określenie prawa właściwego na podstawie art. 3 ust. 2 protokołu haskiego.
24. W sprawie nie ma natomiast możliwości ustalenia właściwości prawa polskiego na podstawie szczególnych łączników przewidzianych w art. 4 protokołu haskiego. Wymagałoby to założenia, że miejsce zwykłego pobytu powodów nadal znajduje się w Wielkiej Brytanii. W takiej sytuacji w sprawie brak jest podstaw do ustalenia, aby powodowie nie mogli uzyskać świadczeń alimentacyjnych od pozwanego na podstawie prawa tego państwa. Stąd na obecnym etapie postępowania nie istnieje możliwość stosowania prawa polskiego na podstawie art. 4 ust. 2 protokołu haskiego jako prawa miejsca organu orzekającego w sprawie, a także na podstawie art. 4 ust. 4 protokołu haskiego jako prawa państwa wspólnego obywatelstwa stron. W sprawie nie zachodzi również przewidziany w art. 4 ust. 3 protokołu haskiego przypadek wytoczenia przez wierzyciela powództwa przed właściwym organem państwa, w którym dłużnik ma miejsce zwykłego pobytu. Miejsce zwykłego pobytu pozwanego znajduje się bowiem w

Wielkiej Brytanii, co także wyłącza możliwość stosowania prawa polskiego jako prawa miejsca organu orzekającego w sprawie.

25. Właściwości prawa polskiego nie uzasadnia także wybór stron. Możliwość taką przewiduje art. 7 protokołu haskiego. Nie ma jednak podstaw do ustalenia, aby strony przed wszczęciem postępowania wybrały prawo polskie jako właściwe w sposób określony w art. 7 ust. 2 protokołu haskiego. W związku z tym Sąd Okręgowy z urzędu podjął czynności w celu ustalenia, czy strony wyłącznie na użytek tego postępowania wyrażą wolę wskazania prawa polskiego jako właściwego dla łączącego ich zobowiązania alimentacyjnego. Pozwoliłoby to na przyjęcie prawa polskiego jako właściwego na podstawie art. 7 ust. 1 protokołu haskiego, skoro postępowanie między stronami prowadzone jest przed sądem polskim. Do pisma procesowego powodów z 25 sierpnia 2020 r. zostało załączone oświadczenie ich matki o wyborze na użytek tego postępowania prawa polskiego jako właściwego dla rozpatrzenia sporu. Z kolei zobowiązanie w tym przedmiocie, które dwukrotnie było kierowane do pozwanego, pozostało bez odpowiedzi. W tej sytuacji należało stwierdzić, że pozwany nie dokonał w sposób wyraźny wyboru jako właściwego prawa państwa, w którym jest prowadzone postępowanie w przedmiocie obciążającego go obowiązku alimentacyjnego. W kategoriach wyboru prawa nie można było natomiast kwalifikować oświadczenia o częściowym uznaniu powództwa, które pozwany złożył w odpowiedzi na pozew. Przepis art. 7 ust. 1 protokołu haskiego wymaga bowiem wyraźnego wyboru prawa właściwego, w związku z czym wskazanie tego prawa nie może nastąpić w sposób dorozumiany w drodze uznania powództwa. Poza tym w apelacji pozwany skutecznie odwołał oświadczenie o uznaniu powództwa.
26. W przypadku natomiast przyjęcia, że dziecko w razie bezprawnego zatrzymania i nakazania przez sąd powrotu do państwa pochodzenia nie może uzyskać nowego miejsca zwykłego pobytu w państwie zatrzymania, prawem właściwym dla rozpatrywanego zobowiązania alimentacyjnego będzie na podstawie art. 3 ust. 1 protokołu haskiego prawo Wielkiej Brytanii jako prawo państwa, w którym może utrzymywać się zwykły pobyt powodów. W takiej sytuacji powstanie konieczność przewidzianej w przepisach polskiego prawa procesowego ingerencji w wyrok zaskarżony przez pozwanego ze względu na zastosowanie w tym wyroku prawa polskiego jako właściwego dla zobowiązania alimentacyjnego łączącego strony.

VII. Konkluzja

27. Mając to na uwadze, w oparciu o art. 267 lit. b Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej postanowiono o przedstawieniu pytania prejudycjalnego o treści, jak na wstępie. Podstawę zawieszenia postępowania w sprawie stanowi art. 177 § 1 pkt 3¹ ustawy z 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2020, poz. 1575).

Agata Szlingiert

Joanna Andrzejak-Kruk

Marcin Walasik